

ДО

НАУЧНОТО ЖУРИ

ПРИ ПРАВНО-ИСТОРИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ
НА ЮГОЗАПАДНИЯ УНИВЕРСИТЕТ
„НЕОФИТ РИЛСКИ” - БЛАГОЕВГРАД

РЕЦЕНЗИЯ

от

АТАНАС ПЕТРОВ ВАСИЛЕВ -

Професор по „Трудово право и общественно осигуряване”, доктор по
„Право”,

на

дисертационния труд на **Жанета Христова Петкова** „СОЦИАЛНО
ОСИГУРЯВАНЕ НА САМООСИГРЯВАЩИТЕ СЕ ЛИЦА”, представен за
публична защита за получаване на ОНС „доктор“ по научна специалност
„Трудово право и общественно осигуряване“, професионално направление
3.6. „Право”,

*назначен за член на научното жури със заповед № 622/28.02.2018 г. на
Ректора на Югозападния университет „Неофит Рилски” –Благоевград,
избран за рецензент от научното жури съгласно заповедта.*

УВАЖАЕМИ ДАМИ И ГОСПОДА - ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО
ЖУРИ,

Представеният дисертационен труд представлява оригинално научно
изследване на един интересен в развитието си институт на социалното
осигуряване на хората на независимия труд. Един институт – неглижиран

(меко казано) от тоталитарната държава и присъщото ѝ **централизирано държавно стопанство**, естествено възродил се от потребностите на **пазарното стопанство** в условията на **демократичното управление на държавата**, предприето от началото на 90-те години на миналия век. В този смисъл темата е и актуална – преди това никой не обръщаше особено внимание на частните занаятчии (обущари, шивачи, часовникари, златари и пр.), както и на дребните търговци (доколкото системата ги допускаше) – отредено им беше място само сред маргиналиите на пенсионното осигуряване.

Представен е машинописен тест в обем от 212 стандартни страници. Изложението е разпределено на Въведение, четири глави с вътрешни подразделения - параграфи и Заключение. Приложена е и библиография на използваната в изложението литература в обем от над 100 заглавия на български, руски и английски език.

Трудът се характеризира със сериозни **научни достойнства**.

Преди всичко, той почти **изчерпва проблематиката** така, както тя е формулирана. Изложението е правилно структурирано; то следва нормативната и логическата последователност, в която проблемите се поставят.

Изложението свидетелствува за едно почти перфектното **овладяване на нормативната уредба**, включително (и особено!) на международната, правната доктрина (българска и чуждестранна) и на **съдебната практика** (вътрешна и международна), релевантна за България.

Достойнства на труда са и:

- **терминологичната и съответно - понятийна яснота**, в резултат на която авторката е достигнала до **един стегнат, точен и ясен език** на изложението – едно несъмнено достойнство, което допринася за правилното поставяне на проблемите, на техните решения и не на последно място – улеснява възприемането му от читателя;

- **критичен дух** на изследването по отношение на законодателните решения, доктриналните схващания и на релевантната съдебна практика. Същевременно критичният подход към законодателството, доктрината и практиката е облечен в един **коректен полемичен дух** на изложение;

- умелото използване на **историческия и сравнителноправен метод на изследване**, за което сочат изложението относно историческото

развитие на института на осигуряването за своя сметка (самоосигуряването) и съпоставката на съвременните наши законодателни решения, доктрина и практика с чуждестранните. В същност това е съществена отличителна черта на труда – **всеки проблем**, който материята поставя **е изследван в динамика и в сравнителноправен аспект**, а що се отнася до съвременните решения - следвайки и йерархията на нормативните източници, предписана от чл.5, ал.4 от Конституцията – Конституцията, международните актове, вкл. европейските регламенти, вътрешните актове, според националната йерархия (за конкретните проявления на този подход – вж. напр. с. 34-49, с. 54-55, 57 и сл., гл. II, и много други).

В резултат от аналитичността, с която изследването е проведено, авторката е стигнала до сериозни **научни обобщения**, които представляват несъмнени **научни приноси**. По-конкретно, те се изразяват в:

-детайлното разграничаване на свободните професии като основание за самоосигуряване от хипотезите на спорадично (несистемно) упражняване на трудова дейност чрез различни граждански правоотношения (с. 26 и сл.);

-изчерпателното определяне на хипотезите на доброволното самоосигуряване, на неговите субектни и предметни предели (с.40-41 и сл.);

-извеждането и обстойния анализ на **юридическите признаци на понятието самоосигуряващи се лица**, които довеждат авторката до една **строга дефиниция на понятието** (Гл.1, § 3, т.2). Тази дефиниция е солиден фундамент за по-нататъшния анализ и обосновани изводи относно достойнствата и недостатъците на уредбата, обосноваващи, от своя страна, съответните предложения de lege ferenda;

-обогатяването на аргументацията на тезата за **едно** двустранно правоотношение между самоосигуряващите се лица и осигурителния орган – едно правоотношение с две основни насрещни задължения в противовес на битуващата в доктрината теза за наличието на две (вероятно едностранни !?) правоотношения, диференцирани според съдържанието на задълженията, респ. правното качество на субектите в различните проявления на единното правоотношение ?! (вж. с. 99-101). Впрочем, от гледна точка на тезата за две правоотношения би трябвало и работниците и

служителите да се третираат като осигурители, тъй като по начало и те участвуват с лични вноски в собственото си осигуряване – нещо, което не ми е известно някой да поддържа;

-общата правна характеристика на осигурителното правоотношение и извеждането на *специфичните особености на правоотношението на самоосигуряващите се лица* (с. 101-105).

- критичният анализ на **статуса на морските лица** по чл.4а КСО и извода за противоречието на чл. 4а КСО с международната уредба (с.115-118), макар че според мен в това отношение не се налага нова законодателна уредба, а съобразяване с чл.5, ал.4 от Конституцията (по-подробно вж. по-долу);

- обосноваването на тезата за единство на управлението на осигуряването на самоосигуряващите се и на другите осигурени, обусловено от единството на държавните осигурителни фондове (с.125-126);

- *предложенията de lege ferenda*, обобщени сбито в заключението и обосновани на съответните места в изложението, но особено следните:

- за разширяване обхвата на осигурените по чл.4, ал.9 КСО (с. 119|20) и въобще за въвеждането на обща клауза за осигуряване на всички лица, упражняващи независимо трудова дейност;

- за прецизирането на понятието свободна професия, както и за отстраняването на противоречията с международната уредба; с която България е обвързана (с.121);

- за предоставянето на възможност за избор между осигурително плащане и бизнес помощ (с.141), респ. помощ за домакинството или грижа за детето, без майката да преустановява трудовата си дейност (с. 143);

- за разграничаването на самоосигуряващите се от лицата, които упражняват независим труд но по спорадични граждански правоотношения (с.179-180);

- за обособяването на отделна категория самоосигуряващи се – лицата, които дължат патентен данък, независимо че не се отнасят към свободните професии (с.202), както и ред други.

Отправянето на критични бележки – нещо традиционно при оценяването на един дисертационен труд, в настоящия случай за мен се оказва една нелека работа. Впрочем, възражения по същество нямам. По-

скоро бих препоръчал на авторката повече кураж в критиката на законодателството, теорията и практиката. Не, разбира се, за сметка на възприетия от нея коректен полемичен дух на изложение, но по-голяма категоричност при констатирането на несъвършенствата на законодателните решения, практиката и доктриналните схващания, които не споделя. В частност тази препоръка се отнася до изложението относно констатираното противоречие на чл.4а КСО с европейските регламенти (с.115-118 от труда). Както отбелязах и по-горе, препоръката на авторката за законодателно отстраняване на това противоречие (впрочем, много елегантно поднесена) е необходима и навременна. Би било още по-добре обаче направо след констатирането на противоречието на въпросната разпоредба с чл.5, ал.4 от Конституцията, да се препоръча и прекият път за неговото отстраняване – направо чрез надлежно сезиране на Конституционния съд. В този случай противоречието би се отстранило и без законодателна намеса. Друг въпрос е, че при съществуващите процедури отстраняването на противоречието може да се окаже по-лесно чрез законодателната инициатива на един народен представител, отколкото да се разчита на надлежното сезиране на Конституционния съд.

Към труда е представен и **автореферат**, който вярно отразява основните елементи от съдържанието на дисертацията. С присъщата ѝ отмерена пестеливост авторката извежда основните идеи, до които е достигнала в резултат на задълбоченото си изследване.

В съответствие с изискванията на закона авторката е упоменала и публикации по темата, както следва:

- „Понятие за осигурително правоотношение на самоосигуряващите се лица в ДОО” – В: Сборник доклади от докторантска научна конференция „Правни и икономически проблеми в съвременната бизнес среда” – 23.10.2015 г. С.: ИК – УНСС, 2016, с. 184-192, ISBN 978-954-644-861-3.

- „За понятието „самоосигуряващо се лице в ДОО” – В: Сборник доклади от юбилейна научна конференция „Право и бизнес – усъвършенстване на нормативната уредба” – 24.11.2016 г. С.: ИК – УНСС, 2017, с. 414-420, ISBN 978-954-644-991-7,

Заключение:

Вижда се от изложеното по-горе, че научните достойнства на рецензирания труд налагат **изцяло** общата му **положителна оценка**.

Поради това си позволявам да препоръчам на Научното жури да вземе решение за даване на ОНС „**доктор**“ **по професионалното направление 3.6. “Право” на Жанета Христова Петкова**.

София, 01 април 2018 г.

С уважение:

(проф. д-р Атанас Василев)